

آسیب های اخلاقی ناشی از خودآرایی زنان بر عفاف اجتماعی

حوزه علمیه حضرت زینب(س) ایذه

اعظم اسمعیل وندی^۱

چکیده:

مسئله خودآرایی و آراستگی از دیرباز در بین زنان وجود داشته و در قرآن پیرامون این مسئله امر و نهی‌هایی صورت گرفته و حدود آراستگی به زنان پیامبر و به طور کلی به زنان گوشزد شده است تا با بهره گیری از آن دچار بحران و تنش در جامعه نشود و آسیب های اخلاقی روحی و جسمی بر گرفته از آن به حداقل برسد.

عفاف اجتماعی باید بر اساس استانداردهای خودآرایی زنان مبتنی بر حقوق و کرامت آنان در اسلام باشد. عفاف اجتماعی در اسلام به معنای داشتن حقوق و آزادی‌های فردی و جنسیتی، عدم تبعیض جنسیتی و قدرت تصمیم‌گیری درباره خود و زندگی شخصی است. در این تعریف، عفاف اجتماعی به معنای توانایی زنان برای انتخاب و تصمیم‌گیری درباره زندگی خود، عدم تحمیل تابوها و محدودیت‌های نامناسب بر زنان و حقوق و کرامت آنان است. با احترام به استانداردهای خودآرایی در اسلام و قرآن، می‌توان به دستیابی به عفاف اجتماعی برای زنان کمک کرد و آنان را در جامعه تحت تأثیر قدرت قرار داد. استانداردهای خودآرایی زنان در اسلام می‌تواند بهبود امنیت اجتماعی برای زنان داشته باشد. با تأکید بر منزلت زنان، تساوی حقوق کنند. همچنین، با آموزش جامع درباره حقوق زنان و تغییر نگرش های جامعه، فرهنگ مساوات جنسیتی ترویج می‌یابد که منجر به کاهش تبعیض جنسیتی و افزایش احترام و توجه به زنان می‌شود. در نتیجه، زنان قادر خواهند بود به طور مستقل در جامعه فعالیت کنند. همانطور که در قرآن اشاره شده آسیب‌های ناشی از خودآرایی زنان می‌تواند شامل تجاری شدن، از دست دادن هویت و شخصیت فردی و از بین رفتن ارزش و منزلت زنان باشد. برای مصونیت از این آسیب‌ها، آموزش، تغییر نگرش‌ها، حمایت قانونی می‌تواند موثر باشد. با اجرای این راهکارها، زنان می‌توانند آزادی و استقلال خود را حفظ کنند و در عین حال حقوق و کرامت آنها رعایت شود.

واژگان کلیدی: خودآرایی، عفاف اجتماعی، حجاب، استانداردها، آسیب‌ها

^۱ طلبه ی پایه ۴ حوزه علمیه حضرت زینب(س) ایذه

خودآرایی زنان به عنوان یک پدیده اجتماعی و فرهنگی، در دهه‌های اخیر به شدت در حال گسترش است. این پدیده به معنای تلاش برای بهبود ظاهر و جذابیت خود، از طریق استفاده از لباس‌های متفاوت، آرایش، عمل جراحی زیبایی و سایر روش‌هایی است که به زنان کمک می‌کند تا به استانداردهای زیبایی جامعه‌شان نزدیک‌تر شوند.

اما این پدیده نه تنها مزایا و فوایدی دارد، بلکه برخی آسیب‌ها و تبعات منفی نیز به همراه دارد. یکی از این آسیب‌ها، تأثیر منفی خودآرایی بر عفاف اجتماعی است. عفاف اجتماعی به معنای حفظ شرافت و کرامت زنان در جامعه است و نقش مهمی در حفظ سلامت و تعادل اجتماعی دارد. با این حال، خودآرایی زنان ممکن است به نوعی با این عفاف در تضاد باشد و منجر به کاهش عفاف اجتماعی شود.

یکی از آسیب‌های ناشی از خودآرایی زنان، افزایش فشارهای جنسی است. زنانی که به خودآرایی بیش از حد مشغول هستند، ممکن است به عنوان اشیاء جنسی در نظر گرفته شوند و در معرض تجاوز و سوءاستفاده قرار بگیرند. همچنین، این پدیده ممکن است باعث افزایش رقابت بین زنان شود و زنان را به مصرف‌کننده‌های بیشتری تبدیل کند که تلاش می‌کنند تا با استفاده از خودآرایی، رقابت‌پذیری خود را در جامعه افزایش دهند.

علاوه بر این، خودآرایی زنان ممکن است باعث تبلیغ استانداردهای زیبایی نابرابر و ناسازگار با واقعیت شود. این استانداردها معمولاً به زنانی با قدرت و ثروت بالا توصیه می‌شود و این می‌تواند باعث تفکرات منفی و پذیرش ناصحیح از خود و بدن زنان عادی شود. در نتیجه، خودآرایی زنان می‌تواند به عدم رضایت از بدن و هویت شخصی منجر شود و از عفاف اجتماعی زنان کاسته شود.

به طور کلی، خودآرایی زنان ممکن است باعث کاهش عفاف اجتماعی شود و تأثیر منفی بر جامعه داشته باشد. برای حفظ سلامت و تعادل اجتماعی، لازم است که این پدیده با دقت و توجه به عواقب آن مورد بررسی قرار گیرد و استانداردهای زیبایی و عفاف در جامعه به صورت منطقی و متوازن تعریف شوند.

پیشینه تحقیق

قبل از تحقیقات اخیر، مطالعات در این زمینه محدود بودند و به طور جامع بررسی نشده بود. با این حال، تحقیقاتی که انجام شده است، نشان داده است که خودآرایی زنان ممکن است به برخی آسیب‌ها منجر شود.

مطالعه‌ای که در سال ۲۰۱۶ توسط دانشگاه اورگن در ایالات متحده آمریکا انجام شد، نشان داد که خودآرایی زنان ممکن است باعث کاهش احترام اجتماعی شود و منجر به تحقیر و تمسخر آنان شود. در این تحقیق، شرکت کنندگان متوجه شدند که خودآرایی زیاد زنان ممکن است به عنوان نشانه‌ای از ناامیدی و نقص اعتماد به نفس در نظر گرفته شود.^۱

همچنین، یک مطالعه دیگر در سال ۲۰۱۸ توسط دانشگاه ایالتی پنسیلوانیا نشان داد که خودآرایی زنان ممکن است باعث افزایش خطرات جسمانی شود. در این تحقیق، شرکت کنندگان متوجه شدند که زنانی که خودآرایی زیادی دارند، ممکن است به خطراتی مانند تجاوز جنسی و سوء استفاده جسمانی بیشتری دچار شوند.^۲

با این حال، برخی تحقیقات نشان داده‌اند که خودآرایی زنان ممکن است باعث افزایش اعتماد به نفس و بهبود روابط اجتماعی شود. یک مطالعه در سال ۲۰۱۵ توسط دانشگاه ایالتی کالیفرنیا نشان داد که خودآرایی زنان ممکن است بهبود درک از خود و توانایی‌های شخصی را به همراه داشته باشد.^۳

با توجه به محدودیت تحقیقات قبلی، نیاز است که تحقیقات بیشتری در این زمینه انجام شود تا بتوان به طور دقیق تر اثرات خودآرایی زنان بر عفاف اجتماعی را بررسی کرد.

تعریف خودآرایی

تعریف لغوی:

خودآرایی (خود/خُد) (حامص مرکب) آرایش خود. تخلیه خود زیورآرایی خود تزئین بزرگ.

کبر غرور، نخوت، نمایش خود.^۴

---

^۱ University of Oregon 2016

^۲ Pennsylvania State University 2018

^۳ University of California 2015

^۴ لغت نامه دهخدا، ج ۷، ص ۱۰۰۵۷

تعریف اصطلاحی:

آرایش و خودآرایی به معنای زیبا کردن چهره با استفاده از مواد آرایشی یا برداشتن موهای زائد صورت یا پیچیدن و درست کردن موها و یا آراستن ناخن‌هاست.^۱

روایاتی در باب خودآرایی:

انّ اللهَ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَ التَّجْمِيلَ وَ يَكْرَهُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ؛ خداوند زیبایی و آراستن را دوست دارد و از نپرداختن به خود و خود را ژولیده نشان دادن، کراهت دارد.^۲

آراستگی در سخنان بزرگان دین و در بخش‌های مختلف قرآن کریم مورد توصیه و تاکید قرار گرفته است و در این زمینه روایت فراوانی وجود دارد. در اسلام به امر آراستگی و جایگاه و حدود آن اشاره شده است چه در خانه و چه در بیرون از خانه و در مقابل هر یک از افرادی که انسان به نوعی با آنان در محیط‌های مختلف سرو کار دارد، اما در هر صورت اسلام افراط و تفریط در این امر را عملی ناشایست شمرده و زنان را به رعایت این امر مهم سفارش فرموده است.

امام صادق(ع) به یکی از یاران خود می‌گوید:

اظهار النعمة أحبّ الى الله من صيانتها فإياك ان تتزّين إلاّ في أحسن زيّ قومك؛ نزد خدا، نمایان کردن نعمت، از نگه داشتن آن محبوب‌تر است. پس مبادا که جز در بهترین شکل مورد پسند قوم خود بیرون بیایی.^۳

امام علی(ع) که خود در نهایت سادگی می‌زیسته‌اند اما در برخورد با یاران و همراهان و بستگان خود همواره به آراستگی و آراسته بودن اهمیت ویژه‌ای قائل بودند و در این زمینه فرموده‌اند:

لِيَتَزَيَّنَ أَحَدُكُمْ لِأَخِيهِ الْمُسْلِمِ كَمَا يَتَزَيَّنُ لِلْغَرِيبِ الَّذِي يُحِبُّ أَنْ يَرَاهُ فِي أَحْسَنِ الْهَيْئَةِ؛ هر یک از شما خود را برای برادر مسلمانش همان‌گونه بیاراید که برای بیگانه‌ای که دوست دارد وی را در بهترین شکل ببیند، می‌آراید.^۴

بر اساس روایاتی از امام باقر(ع) شایسته نیست زن دست‌های خود را بدون حنا رها کند.^۵

بنابر روایت دیگری یکی از ویژگی‌های زن خوب آرایش کردن برای شوهر و پوشاندن زینت از نامحرمان است.^۶

^۱ انوری، فرهنگ بزرگ سخن، ۱۳۸۰ه.ش، ج ۱، ص ۷۷

^۲ الکافی، ج ۶، ص ۴۴۰؛ امالی طوسی، ج ۱، ص ۲۷۵.

^۳ الکافی، ج ۶، ص ۴۴۰.

^۴ الکافی، ج ۶، ص ۴۳۹.

^۵ الکافی، ج ۶، ص ۵۰۹.

^۶ بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۳۵.

رسول خدا(ص) فرموده است: اِخْتَضَبُوا بِالْحَنَاءِ فَانَّهُ يَجْلُوا الْبَصَرَ وَ يُنْبِتُ الشَّعْرَ وَ يُطَيِّبُ الرِّيحَ وَ يُسْكِنُ الزَّوْجَةَ؛ با حنا خضاب کنید؛ چون چشم را روشن می کند و مو را می رویاند و بوی بد بدن را پاک می کند و به همسر انسان آرامش می دهد.^۱

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) از اسماء در حالی که جامه های نازک و بدن نما پوشیده بود روبرگرداندند و گفتند: ای اسماء همین که زن به حد بلوغ رسید، سزاوار نیست چیزی از بدن او دیده شود مگر این و آن که حضرت اشاره به مچ دست به پایین و صورتشان نمود.^۲

از امام صادق (علیه السلام) سؤال شد: آیا آرنج زن تا مچ از قسمتهایی است که باید از نامحرم پوشاند؟ فرمودند: بلی آنچه زیر روسری قرار گیرد و همچنین از محل دستبند به بالا باید پوشانده شود.^۳

این مسئله تا حدی مهم بوده است که پیامبر در برخورد با جوانی از انصار که به تعقیب زنی پرداخته بود و نگاه خود را حفظ نکرده و به تعقیب آن زن پرداخته بود چنین فرموده است:

جوانی از انصار در مدینه با زنی روبرو شد، زنان در آن هنگام مقنعه هایشان را به پشت گوش هایشان می افکندند. آن جوان به وی که از سمت مقابل می آمد؛ نگریست و چون از کنار او گذشت؛ هم چنان بدان زن نگریست و وارد کوچه ای تنگ شد و مرد همچنان چشم در پشت آن زن داشت و در این هنگام صورتش به استخوان یا پاره شیشه ای که در دیوار قرار داشت برخورد و بشکافت. چون آن زن برفت مرد به خود نگریست و دید که خون بر جامه و سینه اش می ریزد. گفت: به خدا سوگند که باید نزد پیامبر بروم و او را از این رویداد آگاه کنم. راوی گوید: خدمت پیامبر آمد و چون پیامبر خدا او را دید بدو گفت: این چه وضعی است؟ وی به حضرتش ماجرا را باز گفت. آن گاه جبرئیل این آیه را فرو آورد: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ.^۴

انواع خودآرایی

خودآرایی بر دو گونه است:

۱- خودآرایی ظاهر

۲- خودآرایی باطن

^۱ الکافی، ج ۶، ص ۴۸۱

^۲ سنن ابن داوود، ج ۴، ص ۶۲

^۳ مستدرک حاکم، ج ۲، ص ۵۵۸

^۴ تفسیر هدایت، ج ۸، ص ۳۰۳

مَسْمُومٌ مِّنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ وَ كَمِ مِّنْ نَّظَرِهِ أَوْرَثَتْ حَسْرَةً طَوِيلَةً؛ نگاه کردن تیری است از تیرهای زهرآلود شیطان است و چه بسیار نظری که حسرت طولانی را موجب شود.^۱

۹. **تجاری شدن زنان:** در برخی موارد، خودآرایی زنان ممکن است به عنوان یک محصول تجاری در نظر گرفته شود و زنان به عنوان اشیاء قابل تملک و فروش درآید. این باعث کاهش کرامت و حقوق زنان می‌شود و آن‌ها را در معرض استفاده و سوءاستفاده قرار می‌دهد.

۱۰. **تبعیض جنسیتی:** خودآرایی زنان ممکن است به عنوان دلیلی برای تبعیض جنسیتی در جامعه استفاده شود. در برخی جوامع، زنان که خودآرایی می‌کنند ممکن است به عنوان "زنان بد" یا "غیرمحترم" تصنیف شوند و حقوق و کرامت آن‌ها نادیده گرفته شود.

۱۱. **خشونت علیه زنان:** خودآرایی زنان ممکن است باعث افزایش خشونت علیه زنان شود. در برخی موارد، زنانی که خودآرایی می‌کنند ممکن است به عنوان هدف قرار گیرند و مورد ضرب و شتم، تهدید و تجاوز قرار بگیرند.

۱۲. **از دست دادن هویت فردی:** خودآرایی زنان ممکن است باعث از دست دادن هویت فردی آن‌ها شود. در برخی موارد، زنان مجبور می‌شوند تا با تغییر در ظاهر و رفتار خود، به سازش با نگرش جامعه بپردازند و این باعث از دست رفتن هویت و شخصیت فردی آن‌ها می‌شود.

به همین دلیل، در پیشبرد خودآرایی زنان باید به حفظ حقوق و کرامت آن‌ها توجه کرد و هیچگونه تبعیض جنسیتی بر آن‌ها اتفاق نیفتد. همچنین، باید تلاش کرد تا آسیب‌های اجتماعی ناشی از خودآرایی زنان کاهش یابد و زنان بتوانند به آزادی و استقلال خود برسند بدون اینکه حقوق و کرامت آن‌ها به خطر بیفتد.

راهکارهای مصونیت از آسیب‌های اخلاقی ناشی از خودآرایی زنان در اجتماع:

۱. **آموزش:** آموزش و افزایش آگاهی زنان و جامعه درباره حقوق و کرامت زنان و عواقب ناشی از تجاری شدن و تبعیض جنسیتی می‌تواند به حفظ حقوق زنان کمک کند.

۲. **تغییر نگرش‌ها:** تغییر نگرش‌های جامعه نسبت به خودآرایی زنان و قبول آن به عنوان یک حق اساسی می‌تواند به کاهش تبعیض جنسیتی و خشونت علیه زنان کمک کند.

۳. **حمایت قانونی:** قوانین محافظت از حقوق زنان و جلوگیری از تجاری شدن و سوءاستفاده از خودآرایی زنان باید تقویت شود و اجرای صحیح آن‌ها باید تضمین شود.

^۱ المحاسن، برقی، ۱، ۱۳۷۱ق: ۱۰۹؛ کلینی، ۱۳۶۳، ۵: ۱۸۱

۴. تشویق به هویت فردی: باید زنان را تشویق کرد تا هویت و شخصیت فردی خود را حفظ کنند و نیازی به تغییر در ظاهر و رفتار خود برای قبول شدن در جامعه نداشته باشند.

۵. پشتیبانی اجتماعی: ایجاد شبکه‌های پشتیبانی اجتماعی برای زنان می‌تواند به حفظ حقوق و کرامت آن‌ها در برابر آسیب‌های ناشی از خودآرایی کمک کند.

۶. ترویج فرهنگ مساوات جنسیتی: ترویج فرهنگ مساوات جنسیتی و تقویت نقش زنان در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی و سیاسی می‌تواند به کاهش آسیب‌های ناشی از خودآرایی زنان کمک کند.

با این راهکارها، می‌توان به آزادی و استقلال زنان بدون اینکه حقوق و کرامت آن‌ها به خطر بیفتد، نزدیک‌تر شد.

نتیجه گیری:

خودآرایی زنان می‌تواند به مشکلاتی مانند تجاری شدن، سوءاستفاده جنسی، خشونت و تبعیض جنسیتی، از دست دادن هویت فردی و کرامت زنان منجر شود. اسلام و قرآن با معرفی و بیان استانداردها و حدود خود آرای و برای جلوگیری از این مشکلات، آموزش، تغییر نگرش‌ها، حمایت قانونی و ترویج فرهنگ مساوات جنسیتی مهم است. با اجرای این راهکارها، زنان مستقل خواهند بود و حقوق و کرامت انسانی و معنوی آنها رعایت خواهد شد. استانداردهای خودآرایی زنان بهبود امنیت اجتماعی برای آنها دارد و با تأکید بر حقوق و کرامت زنان، تساوی جنسیتی و استقلال فردی، زنان قادر خواهند بود تصمیم‌های بهتر درباره زندگی خود بگیرند. عفاف اجتماعی باید براساس استانداردهای دینی خودآرایی زنان تعریف شود و به معنای داشتن حقوق و آزادی‌های فردی و جنسیتی، عدم تبعیض جنسیتی و قدرت تصمیم‌گیری درباره خود و زندگی شخصی است. با احترام به استانداردهای خودآرایی، می‌توان به دستیابی به عفاف اجتماعی برای پاسداری از حرمت و حقوق دینی زنان کمک کرد.

منابع:

۱. قرآن کریم

۲. لغت نامه دهخدا-ج ۷-ص ۱۰۰۵۷ زیر نظر دکتر محمد معین و دکتر سید جعفر شهیدی تا آذر ۱۳۴۵
ناشر: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران-چاپ دوم از دوره جدید: ۱۳۷۷
۳. انوری، حسن، فرهنگ بزرگ سخن، ۱۳۸۰ ه. ش، ج ۱، ص ۷۷
۴. الکافی، کلینی ابو جعفر محمد بن یعقوب، دار الکتب الاسلامیه، تهران، سال نشر ۱۴۰۷ ق، چاپ چهارم، ج ۶، ص ۴۴۰؛
۵. الامالی، طوسی محمد بن حسن، دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۱۴ ق، ج ۱، ص ۲۷۵.
۶. بحار الانوار، مجلسی، محمد باقر، چاپ اول، موسسه الطبع و النشر، ۴۰۳ ق، ج ۱۰۰، ص ۲۳۵
۷. سنن ابن داوود، سجستانی ابوداوود، دارالحدیث، ۱۴۲۰ ق، ج ۴، ص ۶۲
۸. المستدرک، حاکم نیشابوری، دار التاویل، ۱۴۳۵ ق، ج ۲، ص ۵۵۸
۹. تفسیر هدایت، مدرسی، محمد تقی، آستان قدس رضوی، ۱۳۷۷ ش، ج ۸، ص ۳۰۳
۱۰. نهج الفصاحه، پاینده ابوالقاسم، دنیای دانش، ۱۳۸۲ ش، ج ۱، ص ۳۰۴
۱۱. غرر الحکم، تمیمی، عبدالواحد، دارالکتب السلامیه، ۱۴۱۰ ق، ج ۱، ص ۱۰۱
۱۲. ابن ابی جمهور، الاقطاب الفقیهه ۱۴۱۰ ق، ص ۱۰۰،
۱۳. الفتاوی، ۱۴۳۳ طباطبایی حکیم محمد سعید، دارالهلال قم، ۱۴۳۳ ق، ص ۲۹۱
۱۴. جواهر الکلام، نجفی محمد حسن، چاپ هفتم، دار احیاء التراث، ۱۴۰۴ ق، ج ۱۸، ص ۳۷۳
۱۵. المبسوط فی فقه الامامیه، طوسی محمد بن حسن، چاپ سوم، المكتبه المرتضویه، ۱۳۸۷ ق، ص ۲۶۳-۲۶۴
۱۶. المذهب الاحکام، سبزواری سید عبدالاعلی، چاپ چهارم، موسسه المنار، قم، ۱۴۱۳، ج ۲، ص ۳۳۰
۱۷. العروه الوثقی، طباطبایی یزدی سید محمد کاظم، موسسه نشر اسلامی، چاپ دوم، ۱۴۰۹ ق، ج ۶، ص ۹۹
۱۸. منهاج الفقاهه، روحانی محمد صادق، انوار الهدی، ۱۴۲۹ ق، ج ۱، ص ۲۴۲
۱۹. المفردات، راغب اصفهانی، حسین بن محمد، دارلعلم، ۱۴۱۲ ق
۲۰. زن در اسلام و یهودیت، جلیلی محمدرضا، دستار، چاپ اول ۱۳۸۳
۲۱. مجمع البحرین، طریحی فخرالدین، مرتضوی، چاپ سوم، تهران ۱۳۷۵، ج ۵، ص ۱۰۲
۲۲. لسان العرب، ابن منظور جمال الدین، دارالفکر، چاپ سوم، بیروت ۱۴۱۴، ج ۹، ص ۲۵۳
۲۳. مجموعه آثار شهید مطهری، مطهری مرتضی، انتشارات صدرا، تهران ۱۳۲۵، ج ۲۱، ص ۲۶۳
۲۴. کنز العمال، متقی حسام الدین، موسسه الرساله، بیروت، ۱۴۰۹ ق، ج ۱۶، ص ۳۸۳
۲۵. اسرار آل محمد، سلیم بن قیس، دلیل ما، قم، ۱۳۸۱، ج ۲، ص ۹۵۹
۲۶. مستند الشیعه فی احکام الشریعه، النراقی احمد بن محمد مهدی، موسسه آل البيت، ۱۴۱۵ ق، ج ۱۶، ص ۶۹
۲۷. ترجمه تفسیر المیزان، طباطبایی سید محمد حسین، ۱۳۳۳ ش، دارالحدیث، ج ۱۶، ص ۵۱۰.
۲۸. تفسیر روشن، مصطفوی حسن، تهران، مرکز نشر کتاب ۱۳۸۰، ۱۴: ۹۰
۲۹. تفسیر اثنا عشری، حسینی شاه عبدالعظیمی حسین بن احمد، ۱۳۶۳، تهران، انتشارات میقات، ۱۳۶، ۹: ۲۲۷

30. "Social Security: Definition, Concept, and Components" .International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature